

Nr 89.

Ankom till riksdagens kansli den 2 maj 1923 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående beredande av tillfälligt lönetillägg åt professorerna vid Uppsala och Lunds universitet m. fl. (4:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (nr 167) av herr *S. Clason m. fl.* och den andra inom andra kammaren (nr 230) av herr *G. A. Björkman m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte för beredande under tiden den 1 juli 1923—30 juni 1924 av — utöver tillfällig löneförbättring — ett extra lönetillägg å 1,000 kronor åt en var av de ordinarie professorerna, överbibliotekarien och räntmästaren vid universiteten i Uppsala och Lund och karolinska institutet samt åt föreståndaren för statens institut för rasbiologi ävensom ett dylikt tillägg å 900 kronor åt e. o. professorn i medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Uppsala för budgetåret 1923—1924 uppföra *dels* under åttonde huvudtiteln ett extra anslag av 148,900 kronor, *dels ock* under elfte huvudtiteln ett extra anslag av 6,000 kronor.

Ovannämnda motioner hava hänvisats, såvitt desamma röra elfte huvudtiteln till bankoutskottet, och i övrigt till statsutskottet.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina framställningar får utskottet hänvisa till motionerna.

I motiveringen till de väckta motionerna har anförts bland annat följande:

»Den 29 november 1921 avgav högskolornas löneregreringskommitté betänkande och förslag angående löneregrering för befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet. Detta förslag vilar på den grundsatsen, att professorer och övriga befattningshavare vid universiteten böra inordnas i det allmänna för befattningshavare vid statsdepartement och de centrala ämbetsverken fastställda avlöningsreglementet. Från denna utgångspunkt har kommittén föreslagit, att universitetsprofessorernas lön, i likhet med övriga till den s. k. rådsklassen hörande befattningshavares — med vilka professorerna alltsedan 1908 varit likställda — skulle bestämmas enligt lönegraden B 20, dock med den ändringen, att ortsgropperung efter G-grupp på grund av särskilda

skäl skulle tillerkännas samtliga professorer vid universiteten och karolinska institutet.

I de utlåtanden, som av de akademiska myndigheterna avgåvos över nämnda kommittéförlag, framlade myndigheterna de bekymmer, med vilka universitetens lärare och tjänstemän på grund av alltför länge uppskjuten ny löneroglering och rådande dyrtid betraktade de ekonomiska förutsättningarna för deras egen existens och verksamhet. Därvid framlades de skäl, som syntes tala för en snar, definitiv löneroglerings genomförande, och de önskemål med avseende å en dylik, som ansetts böra framställas. Dessa önskemål gingo i sina minimikrav ut på ett tillstyrkande av ett reservationsvis inom kommittén framlagt yrkande om införande för universitetsprofessorerna av en ny lönegrad B 21 med i G-ort en begynnelseavlönning av 11,940 kronor och en slutavlönning av 12,900 kronor. Jämväl statskontoret framhöll, att hänsyn till den vetenskapliga forskningens bedrivande och universitetslärarkårens rekrytering, vilka skäl icke med samma styrka kunde beträffande andra befattningshavare åberopas, syntes motivera professorernas placering i högre lönegrad än den 20:de. För detta ändamål tillstyrkte statskontoret tillskapande av en ny lönegrad med i G-ort en begynnelselön av 11,460 kronor och en slutavlönning av 12,900. Enligt statskontorets förslag skulle dock ortsgupperingsprincipen vinna tillämpning, innebärande för en professor i Uppsala lön av 10,980—12,420 kronor och för en professor i Lund lön av 10,740—12,180 kronor.

Av lönerogleringskommittén hade sålunda erkänts, att minst likställdhet med rådklassen och även en viss förmån därutöver (genom generell placering i G-grupp) utgjorde berättigade krav, och med hänsyn härtill hade kommitténs förslag liksom ock universitetens yrkanden formulerats. Man hade utan tvivel — ej minst från universitetens sida — väntat, att till innevarande års riksdag förslag av Kungl. Maj:t framlagts, avseende definitiv löneroglering för universitetens lärare och tjänstemän och utformat i överensstämmelse med kommittéförslaget med de rättelser och förbättringar, som från universitetshåll framstälts och motiverats. Tyvärr har det statsfinansiella läget icke ansetts medgiva framläggande av förslag till en dylik löneroglering, ehuru dess behövlighet och brådskande art allmänt erkänts. Universitetsprofessorerna hava således att räkna med att ytterligare ett budgetår skall förflyta, innan en definitiv löneroglering kan genomföras.»

*Utskottets
yttrande.*

I de sålunda väckta motionerna har framhållits önskvärdheten av att för professorerna och vissa med dem likställda befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet åstadkommes en utökning av eller

ett tillägg till den tillfälliga löneförbättringen, varigenom för nästa budgetår och till dess den definitiva löne regleringen för dessa befattningshavare kunde komma till stånd desamma erhöle en ersättning, som åtminstone i någon avsevärd mån förbättrade deras löneinkomster.

Otvivelaktigt ter sig ställningen för ifrågavarande befattningshavare i löneavseende för närvarande ur flera synpunkter ogynnsam. Det synes utskottet billigt att åtminstone i en viss utsträckning gottgörelse lämnas dem för det mindre tillfredsställande läge, vari de försatts genom att deras löner ännu icke blivit reglerade. Närmast avser utskottet därvid de ordinarie professorerna vid universiteten, vilka hittills i fråga om avlöning varit fullt jämställda med de s. k. tredje gradens tjänstemän. Liknande synpunkter torde i stort sett kunna göras gällande beträffande professorerna vid karolinska institutet.

Motionärernas yrkande innebär — i vad detsamma avser åttonde huvudtiteln och således nu är föremål för behandling — att för budgetåret 1923—1924, ett ytterligare belopp av 1,000 kronor, utöver tillfälliga löneförbättringen, skulle utbetalas åt en var av de ordinarie professorerna, överbibliotekarien och räntmästaren vid universiteten i Uppsala och Lund och karolinska institutet samt åt föreståndaren för statens institut för rasbiologi ävensom ett belopp av 900 kronor åt e. o. professorn i medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Uppsala.

Ett så vidsträckt förslag har utskottet icke ansett sig kunna biträda. Med behjärtande av de i motionerna framhållna synpunkterna vill utskottet emellertid tillstyrka, att till de ordinarie professorerna vid universiteten i Uppsala och Lund och karolinska institutet må för budgetåret 1923—1924, utöver den tillfälliga löneförbättringen, såsom tillfälligt lönetillägg utgå ett belopp av högst 600 kronor, att utbetalas efter de närmare grunder Kungl. Maj:t må äga bestämma. Det bör uppmärksammas, att det sålunda tillstyrkta tillägget på intet sätt får bli prejudicerande för den löneställning, som vid en kommande löne reglering kan anses böra givas ifrågavarande befattningshavare.

Vid sin prövning av ärendet har utskottet emellertid icke kunnat bortse ifrån att från vissa andra enskilda eller grupper befattningshavare torde kunna göras gällande anspråk på att uti ifrågavarande avseende bli jämförda med de ordinarie professorerna vid universiteten och karolinska institutet. Särskilt avser därvid utskottet professorerna vid tekniska högskolan och intendenterna vid naturhistoriska riksmuseet. I brist på närmare utredning har det dock icke syntts utskottet möjligt att nu träffa avgörande om liknande gottgörelse för dessa övrigas del. Bemyndigande synes emellertid böra lämnas Kungl. Maj:t att efter företagen närmare utredning utsträcka rätten att komma i åtnjutande av

tillfälligt lönetillägg till andra befattningshavare, vilka med avseende å arten av sitt arbete och övriga kvalifikationer böra likställas med ovan nämnda ordinarie universitetsprofessorer.

Utskottet har icke förbisett att på grund av den begränsade omfattning, som med hänsyn till den form, vari frågan framkommit, måst givas ifrågavarande bemyndigande, gottgörelsen ingalunda kan komma alla dem till del, som blivit försatta i ett mindre förmånligt läge genom att löneregleringen för universiteten och vissa med dem i löneavseende jämställda vetenskapliga institutioner och läroanstalter icke hunnit genomföras. Att märka är härvid emellertid att för de lägst avlönade befattningshavarna vid dessa inrättningar dylik ersättning i annan ordning föreslagits genom Kungl. Maj:ts proposition, nr 138, angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. Utskottet vill också framhålla, att den nu av utskottet på föranledande av enskilda motioner föreslagna åtgärden är av endast provisorisk natur i avvaktan på genomförandet av en definitiv lönereglering. I detta hänseende anser sig utskottet emellertid böra uttala en bestämd förväntan att förslag rörande dylik lönereglering för ifrågavarande institutioner framlägges till nästkommande års riksdag.

Beträffande själva anslagsbeloppet har utskottet, även med tagen hänsyn till den av utskottet tillstyrkta befogenheten för Kungl. Maj:t att utsträcka rätten till ifrågavarande lönetillägg jämväl till andra befattningshavare än universitetsprofessorerna och professorerna vid karolinska institutet, ansett detta böra bestämmas till 130,000 kronor.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av de av herr Clason m. fl. och herr Björkman m. fl. i ämnet väckta motionerna, för beredande under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 av — utöver tillfällig löneförbättring — ett tillfälligt lönetillägg å högst 600 kronor åt en var av de ordinarie professorerna vid universiteten i Uppsala och Lund och karolinska institutet ävensom åt andra befattningshavare, som Kungl. Maj:t finner böra med dem uti ifrågavarande avseende jämsställas, för budgetåret 1923—1924 under åttonde huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 130,000 kronor.

Stockholm den 2 maj 1923.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, C. J. G. Swartz, N. A. Nilsson* i Kabbarp, *J. Nilsson* i Skottlandshus, *H. F. Lamm, J. L. Widell, C. G. Ekman, J. Nilsson* i Malmö, *O. Bergqvist, C. I. Asplund* och *A. Pettersson* i Västerås samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund, J. Jönsson* i Revinge, *C. R. Jansson* i Falun, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *S. Bengtsson* i Norup, *L. J. Carlsson-Frosterud, A. Å. Törnkvist* i Karlskrona, *O. Nilsson* i Örebro, *S. E. Ljungkvist* och *B. F:son Holmgren*.